

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Literatura pozytywizmu - wykład (Wykład), PG_00211156						
Kierunek studiów	Filologia polska (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2027/2028		
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	2		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	4		Liczba punktów ECTS		2.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia		egzamin		
Jednostka prowadząca							
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Magdalena Kreft-Świetlik				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	15.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	15		1.0		34.0	50
Cel przedmiotu	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze światopoglądem okresu pozytywizmu i jego osiągnięciami literackimi. Zajęcia przynoszą szeroki przegląd wybranych tematów i postaw, idei oraz kontekstów, wielkich bohaterów literackich i twórców epoki, a także uprawianych gatunków. Rezultatem ma być również doskonalenie praktycznej umiejętności analizy i interpretacji dzieł literackich.						

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[FPL3_U06] Potrafi ocenić poziom swoich kompetencji oraz rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się i rozwoju zawodowego w zakresie literaturoznawstwa.	Student: • opracowuje zagadnienia dotyczące literatury omawianego okresu, samodzielnie zdobywa wiedzę stanowiącą podstawę do zajęć; • w praktyce stosuje nabytą wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz poetyki i teorii literatury.	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FPL3_U01] Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać i selekcjonować informacje z zakresu literaturoznawstwa z wykorzystaniem źródeł mówionych i pisanych dostępnych we wszystkich mediach.	Student: • korzysta z tradycyjnych i nowoczesnych źródeł tekstów literackich oraz opracowań naukowych, bibliografii i słowników; • doskonali umiejętność notowania, szybkiego czytania, gromadzenia materiałów do studiów.	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FPL3_W02] Zna i rozumie w stopniu zaawansowanym historię literatury polskiej i powszechnej.	Student: • potrafi scharakteryzować okres pozytywizmu w literaturze polskiej, opisać światopogląd epoki, wymienić główne idee, prądy i pojęcia z nią związane, opisać przebieg i przemiany okresu, • potrafi przybliżyć przedstawicieli najważniejszych nurtów, obozów, tendencji i postaw, obecnych w społecznym i literackim życiu publicznym, • posiada informacje potrzebne do ukazania sylwetek najważniejszych twórców literatury okresu pozytywizmu, ich dzieł, podejmowanej przez nich problematyki oraz charakterystyki ich stylu, • ma wiedzę na temat życia polityczno-społeczno-kulturalnego i literatury na ziemiach trzech zaborów, • potrafi określić miejsce literatury pozytywizmu w związku z literaturą poprzednich epok (szczególnie romantyzmu) oraz kolejnych generacji (np. modernizmu), jak również jej miejsce na tle literatury powszechnej, • omawia przemiany realizmu, a także uprawiane w drugiej połowie XIX wieku rodzaje i gatunki literackie, z uwzględnieniem różnicujących się i nowo powstających.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FPL3_W01] Zna i rozumie w stopniu zaawansowanym miejsce i znaczenie literaturoznawstwa w systemie nauk oraz o jego specyfice przedmiotowej i metodologicznej.	Student: • umie ukazać zależność literatury od sytuacji społeczno-polityczno-ekonomiczno-kulturowej, • zdobywa doświadczenie interpretacji i reinterpretacji nie tylko tekstów literatury, ale i wszelkich dzieł kultury i przekazów językowych; potrafi prawidłowo odczytać fragmenty tekstów o podwójnym znaczeniu (mowa ezopowa).	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny

	Efekt kierunkowy		
	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu	
	[FPL3_U03] Potrafi w stopniu zaawansowanym realizować umiejętności badawcze, obejmujące formułowanie i analizę problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie literaturoznawstwa.	Student: • posługuje się terminami z zakresu historii i teorii literatury, pracując z tekstami pozytywistycznymi; • odróżnia rozmaite formy wypowiedzi, potrafi przygotować krótką wypowiedź ustną na zadany temat związany z literaturą pozytywizmu oraz wypowiedź interpretacyjną; • dowodzi, argumentuje, porównuje, polemizuje i formułuje sądy na temat często kontrowersyjnych i niejednoznacznych postaw bohaterów literackich i omawianych problemów, wykorzystując przy tym swe doświadczenie i obserwacje natury społecznej i psychologicznej.	[SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[FPL3_K01] Jest gotów krytycznie oceniać poziom posiadanej wiedzy oraz jej przydatność w rozwiązywaniu problemów zawodowych i badawczych w obszarze literaturoznawstwa i językoznawstwa.	Student: • umie pracować samodzielnie, potrafi dokształcać się samodzielnie, sięgać po dodatkowe lektury, podejmować własne zadania badawcze w zakresie literatury pozytywizmu, • poszerza horyzonty i pogłębia świadomość wagi dziedzictwa kulturowego XIX wieku i związków przedstawicieli tej epoki z kolejnymi generacjami, • zdobywając wiedzę o prospołecznych postawach pokolenia drugiej połowy XIX wieku, obserwuje proces kształtowania się świadomości i postaw obywatelskich oraz korzeni obecnych postaw społecznych i patriotycznych, • zdobywa wiedzę na temat źródeł współczesnych sobie zjawisk i postaw (feminizm a problematyka emancypacji kobiet w omawianym okresie, problematyka antysemityzmu, lęk przed cywilizacją techniczną i globalizacją), jest gotów do poszerzenia i zmiany poglądów, • dostrzega i obejmuje refleksją dylematy polityczne, społeczne i historyczne, charakterystyczne dla studiowanej epoki (np. patriotyzm, zdrada, lojalizm, metody walki), a powracające również w kolejnych dekadach i dyskusjach pokoleniowych, • dostrzega znaczenie obecności tak arcydzieł, jak i dzieł pisarzy minorum gentium oraz utworów literatury popularnej w całokształcie literatury ojczyznej.	[SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny

Treści przedmiotu	Problematyka wykładu: terminologia i chronologia okresu; pozytywizm jako okres literacki; pozytywizm w badaniach historycznoliterackich; najważniejsze wydarzenia polityczne, historyczne, kulturowe i in., mające wpływ na charakter generacji; powstanie styczniowe 1863 r.; pokolenie Szkoły Głównej; pozytywizm jako kierunek filozoficzny; recepcja zachodnioeuropejskiej myśli filozoficznej i społecznej w Polsce (H. Buckle, H. Spencer, J. S. Mill, H. Taine, K. Darwin, E. Renan i in.); światopogląd pozytywistyczny; wewnętrzna ewolucja światopoglądowa epoki (scjentyzm, monizm przyrodniczy, determinizm, ewolucjonizm, utylitaryzm, praktycyzm, legalizm a lojalizm, praca organiczna i praca u podstaw i in.); programy ideowe i światopoglądowe po 1864 r.; najważniejsze hasła i przekłete problemy epoki; pozytywizm warszawski; czasopisma warszawskie i rozwój prasy; spór młodych ze starymi; programy i dyskusje literackie; publicystyka; rozwój prozy realistycznej; od realizmu tendencyjnego po realizm dojrzały; naturalizm; powstawanie i różnicowanie nowych gatunków literackich; krytyka literacka; sytuacja społeczno-polityczna oraz rozwój literatury w zaborze pruskim i austriackim; teatr, muzyka, malarstwo drugiej połowy XIX w.		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Wymaga się ukończenia przedmiotów historyczno-literackich z poprzednich semestrów, chyba że Prowadzący zdecyduje inaczej. Umiejętność analizy i interpretacji dzieł literackich, wiedza na temat historii literatury polskiej i literatury powszechnej okresów poprzedzających omawianą epokę literacką. W przypadku studentów z zagranicy konieczna jest znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym zrozumienie treści prezentowanych podczas zajęć i aktywny w nich udział.		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	wypowiedź ustna	51.0%	100.0%

Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Każdorazowo na początku semestru Prowadzący ustala zakres lektur wymaganych do zaliczenia przedmiotu i do egzaminu. Lista lektur zalecanych: - Borkowska G., Pozytywiści i inni, Warszawa 1996. - Filozofia i myśl społeczna w latach 1865-1895, wybór i oprac. A. Hochfeldowa i B. Skarga, t. 12, Warszawa 1980. - Fita S., Pokolenie Szkoły Głównej, Warszawa 1980. - Kieniewicz S., Dramat trzeźwych entuzjastów. O ludziach pracy organicznej, Warszawa 1964. - Książka pokolenia. W kręgu lektur polskich doby postyczeniowej, pod red. E. Paczoskiej i J. Sztachelskiej, Białystok 1994. - Kubicka J., Na przełomie. Pozytywiści warszawscy i pomoc własna, Warszawa 2016. - Kulczycka-Saloni J., Pozytywizm, Warszawa 1971. - Kulczycka-Saloni J., Życie literackie Warszawy w latach 1864-1892, Warszawa 1970. - Kulczycka-Saloni J., Knysz-Rudzka D., Paczoska E., Naturalizm i naturaliści w Polsce, Warszawa 1992. - Literatura południa wieku. Twórczość lat sześćdziesiątych XIX stulecia wobec romantyzmu i pozytywizmu, pod red. J. Maciejewskiego, Warszawa 1992. - Markiewicz H., Pozytywiści wobec romantyzmu polskiego, [w:] tenże, Świadomość literatury. Rozprawy i szkice, Warszawa 1985. - Markiewicz H., Pozytywizm, Warszawa 1999. - Markiewicz H., Spór o przełom pozytywistyczny, [w:] "Teksty Drugie" 1990, nr 5-6. - Martuszevska A., Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876-1895), Wrocław 1977. - Martuszevska A., Pozytywistyczne parabole, Gdańsk 1997. - Pozytywizm. Języki epoki, pod red. G. Borkowskiej, J. Maciejewskiego, Warszawa 2001. - Problemy literatury polskiej okresu pozytywizmu. Seria 13, pod red. E. Jankowskiego i J. Kulczyckiej-Saloni, Wrocław 1984. - Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu, oprac. J. Kulczycka-Saloni, Wrocław-Warszawa 1985. - Przełom antypozytywistyczny w polskiej świadomości kulturowej końca XIX wieku, pod red. T. Bujnickiego i J. Maciejewskiego, Wrocław 1986. - Rok 1863. Narodziny nowej Polski, red. M. Rudaś-Grodzka, B. Smoleń i in., Warszawa 2016. - Skarga B., Narodziny pozytywizmu polskiego (1831-1864), Warszawa 1964. - Szkoła Główna. Kręgi wpływów, red. U. Kowalczyk i Ł. Książczyk, Warszawa 2017. - Tomkowski J., Mój pozytywizm, Warszawa 1993. - Z domu niewoli. Sytuacja polityczna a kultura literacka w drugiej połowie XIX wieku, pod red. J. Maciejewskiego, Wrocław 1988. "Znak" 1996, nr 2: Dziedzictwo pozytywizmu.
	Uzupełniająca lista lektur	- Bachórz J., O potrzebie scalenia polskiego wieku XIX, [w:] "Wiek XIX" 2008, R. 1 (43). - Dzieje inteligencji polskiej do roku 1918. T. 3. M. Micińska, Inteligencja na rozdrożach: 1864-1918, Warszawa 2008. - Jedlicki J., Jakiej cywilizacji Polacy potrzebują. Studia z dziejów idei i wyobraźni XIX wieku, Warszawa 2002. - Markiewicz H., Przekroje i zbliżenia. Rozprawy i szkice historycznoliterackie, Warszawa 1967 (rozdz.: Dialektyka pozytywizmu polskiego; Antynomie powieści realistycznej dziewiętnastego wieku; Literatura okresu pozytywizmu w perspektywie polskiej i światowej). - Romanowski A., Pozytywizm na Litwie. Polskie życie kulturalne na ziemiach litewsko-białorusko-inflanckich w latach 1864-1904, Kraków 2003.
	Adresy eZasobów	

Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	1. Światopogląd polskiego pozytywizmu i jego zachodnioeuropejscy patroni. 2. Pokolenie Szkoły Głównej. Objaśnienie pojęcia. Czynniki kształtujące generację pozytywistów. 3. Pozytywiści wobec tradycji i romantyzmu. 4. Etos walki a etos pracy. Dylematy i konflikty. 5. Polemiki i dyskusje okresu pozytywizmu: tematy, idee, uczestnicy sporów i głośne wypowiedzi. 6. Scjentyzm - postęp - utylitaryzm. Rozumienie pojęć i ich znaczenie dla pokolenia. Literackie realizacje. 7. Program literacki pozytywistów. 8. Realizm tendencyjny a realizm dojrzały. 9. Narracja w powieści dojrzałego realizmu. 10. Powieść historyczna w okresie pozytywizmu i polemiki wokół niej. Różne modele powieści historycznej: Sienkiewicza i Prusa.
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.